

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ

Історична довідка

Кафедра створена у 1971 р. як кафедра анатомії та фізіології людини і тварин. Першим завідувачем кафедри став доктор біологічних наук, професор Шуст І.В. Викладацький склад кафедри анатомії і фізіології людини і тварин був сформований із співробітників різних кафедр, які раніше викладали дисципліни морфолого-фізіологічного циклу. Так, анатомію людини викладали кандидати наук, доценти Шиманська О.А., Яковлев В.О., асистент Батнюк К.О., фізіологію людини — доценти Ірушко В.С., Черетянко О.Д., Зеленський В.С., гістологію і цитологію — професор Шуст І.В., лікувальну фізкультуру — доцент Гуняді Б.К., викладач Мартінова А.О. Невдовзі виконала на кафедрі і захистила кандидатські дисертації Батнюк К.О. та Галанюк С.І., а згодом асистентом кафедри став випускник природничого факультету Мороз М.М. Викладачі вели заняття в основному на 2 факультетах — природничому і фізичного виховання. З перших днів організації кафедри колектив викладачів і лаборантів приступив до обладнання навчальних лабораторій та кабінетів, розгорнув методичну роботу.

Перший завідувач кафедри доктор біологічних наук,
професор Шуст Іван Васильович

Із вводом в експлуатацію головного корпусу інституту (1977 р.) створено навчальні колекції, музеї з анатомії людини та ембріології, оснащено нові лабораторії. На базі кафедри створено наукові лабораторії — гістохімічну і електронномікроскопічну. Викладачами освоєно ряд гістохімічних методик дослідження, що дало можливість налагодити на новому рівні науково-дослідну роботу. На кафедрі розроблялася наукова проблема з дослідження функціональних можливостей організму, що росте. Дослідження проводились у двох напрямках: морфологічні роботи були

спрямовані на експериментальне вивчення змін в організмі при дії екстремальних факторів, а фізіологічними методиками досліджували особливості фізичної і розумової працездатності у дітей різних типів вищої нервової діяльності.

Завдяки значній методичній роботі колективу Міністерством освіти України кафедра була визнана (1975 р.) опорною. За підсумками роботи опорних кафедр в Україні організація науково-методичної роботи була визнана кращою (1984 р.).

Викладачі кафедри постійно працювали і продовжують працювати над удосконаленням організації навчально-виховного процесу у вузі та розробкою методик викладання навчальних предметів кафедри. Зокрема, на основі багаторічного досвіду роботи у вузах професором

І. Шустом були запропоновані і перевірені модульно-етапні принципи побудови навчального процесу та впроваджено метод порівнятих матриць при викладанні біологічних дисциплін

З 1975 р. широко стали використовуватися у викладанні ділові ігри і навчально-дослідницька робота на заняттях

З набуттям Україною незалежності, викладачі кафедри ще більше уваги стали приділяти методичній і науковій роботі. Переглянуто методологічні підходи у навчально-виховній роботі з метою підготовки вчителя української національної школи

Кафедра поставила за мету підготовку вчителя-творця, педагога з навичками дослідницької роботи, наукового пошуку. В зв'язку з цим навчально-дослідницька робота проводиться на заняттях, застосовуються творчі довготермінові індивідуальні завдання і науково-дослідна робота в проблемних студентських групах. Всі ці заходи дають можливість студентам поглиблено вивчати навчальні предмети і забезпечують підготовку майбутнього вчителя до проведення пошукової, творчої роботи з учнями в школі. Щороку студентами, які є членами проблемних груп, публікуються наукові повідомлення. За останні роки студентами опубліковано близько 50 наукових робіт

На кафедрі постійно проводиться значна робота з підготовки науково-педагогічних кадрів. Під керівництвом професора Шуста І.В. виконано і захищено 8 кандидатських дисертацій, в тому числі трьома викладачами інституту (Костиник І.М., Галантюк С.І., Цимбал Н.М.). В аспірантурі кафедри під керівництвом проф. Федонюка Я.І., доц. Царенка А.В. і доц. Галантюка С.І. навчалися 3 аспіранти. Виконала на кафедрі та захистила в 1996 році кандидатську дисертацію асистент Волошин (Сморшок) О.С. Проф. Шуст І.В. підготував доктора наук Локая А.І., який очолив кафедру біології в Тернопільському медичному інституті.

З 1991 по 1996 рік кафедру очолював канд.біол.наук, доцент Галантюк С.І., а з 1996 року — канд. мед. наук, доцент Царенко А.В. Кафедру було реорганізовано в кафедру загальної біології із залученням викладачів екології. На кафедрі працювало 6 викладачів, всі з науковими ступені і вченими званнями: один доктор біологічних наук, професор, три доценти і два асистенти. Викладачі кафедри і допоміжний персонал забезпечували викладання відповідних дисциплін майже на всіх факультетах університету. Зокрема, на всіх факультетах викладалися навчальні курси: вікова фізіологія; анатомія і фізіологія людини, цитологія і гістологія — на природничому і географічному факультетах, фізіологія вищої нервової діяльності — на психолого-педагогічному факультеті

З 1997 р. кафедру очолює доктор біологічних наук, проф. Грубінко В.В., випускник природничого факультету Тернопільського педагогічного інституту.

Склад кафедри

У даний час на кафедрі працює 6 викладачів: один доктор біологічних наук, професор (Грубінко В.В.), три кандидати біологічних наук, доценти (Галантюк С.І., Страшнюк Н.М., Яковлев В.О.) і два кандидати біологічних наук, асистенти (Волошин О.С., Фецик С.Й.)

Кафедра загальної біології у 2000 р. (зліва на право): асп. Синюк Ю.В., лаб. Цаль Я.М., доц. Яковлев В.О., доц. Марчишин С.М., проф. Грубінко В.В., проф. Шуст І.В., доц. Страшнюк Н.М., доц. Галантюк С.І., лаб. Чабан С.Й., асист. Волошин О.С., асист. Фецик С.Й., лаб. Янков Г.Б.

Навчальна робота кафедри

Викладачами кафедри читаються такі навчальні курси:

- цитологія (хіміко-біологічний факультет);
- гистологія з основами ембріології (хіміко-біологічний, географічний факультети);
- анатомія людини (хіміко-біологічний, психолого-педагогічний факультети);
- фізіологія людини і тварин (хіміко-біологічний, географічний, психолого-педагогічний факультети);
- вікова фізіологія і шкільна гігієна (хіміко-біологічний, географічний, історичний, філологічний, фізико-математичний, індустріально-педагогічний факультети, факультет іноземних мов);
- екологія (хіміко-біологічний факультет);
- скотоксикологія (географічний факультет);
- біотехнологія (хіміко-біологічний факультет);
- Спеціальні курси для студентів та магістрантів хіміко-біологічного факультету

Колектив кафедри постійно працює над удосконаленням навчального процесу. Так, за останні 3 роки викладачами кафедри видано 18 навчальних посібників та методичних рекомендацій загальним обсягом 81,7 др. арк. Серед них: посібник «Загальна гистологія з основами ембріології» (проф. Шуст І.В.), «Опорний конспект з загальної гистології» та «Опорний конспект з цитології» (проф. Шуст І.В.), «Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять з цитології» (проф. Шуст І.В., доц. Страшнюк Н.М.); «Методичні вказівки до лабораторних занять з гистології та основ ембріології» (асист. Волошин О.С.), посібник «Анатомія та еволюція нервової системи» (доц. Яковлев В.О., асист. Феник С.Й.), «Методичні рекомендації до проведення лабораторно-практичних занять та виконання самостійних завдань з вікової фізіології та шкільної гігієни» (асист. Феник С.Й., доц. Страшнюк Н.М., доц. Галантюк С.І., проф. Грубінко В.В.), «Паспорт здоров'я» (доц. Страшнюк Н.М. у співавторстві), «Педагогічна практика студентів. Методичні рекомендації до виконання самостійних завдань з шкільної гігієни» (доц. Галантюк С.І., асист. Феник С.Й., доц. Страшнюк Н.М., проф. Грубінко В.В.), «Екологічний словник-довідник» (доц. Марчишин С.М.), «Методичні рекомендації до самостійного вивчення курсу "Соціоекологія"» (доц. Марчишин С.М.), «Лабораторний практикум з біотехнології» (доц. Страшнюк Н.М., асист. Феник С.Й., проф. Грубінко В.В.), посібник «Загальна цитологія» (проф. Шуст І.В., проф. Грубінко В.В., доц. Страшнюк Н.М.).

Сфера наукових інтересів

Науковці кафедри працюють над розробкою важливих наукових проблем:

«Дослідження молекулярно-метаболических механізмів адаптації організмів до екстремальних факторів середовища» (проф. Грубінко В.В.),

«Дослідження функціональних особливостей організму при рості» (доц. Галантюк С.І.),

«Структурна основа порушення мікроциркуляції в щитоподібній та наднирковій залозах в умовах загальної дегідратації організму» (асистент Волошин О.С.)

«Розробка біотехнологічних методів культивування рідкісних, цінних лікарських видів рослин» (доц. Страшнюк Н.М.),

«Вивчення історії української анатомічної науки» (доц. Яковлев В.О.);

«Використання інформаційних технологій при викладанні біологічних дисциплін у вузі» (асистент Феник С.Й.);

Наукові здобутки кафедри

При кафедрі функціонують електронномікроскопічна лабораторія, лабораторія екотоксикології та біомоніторингу, лабораторія екології та біотехнології, у яких проводяться науково-дослідні роботи з держбюджетних тем, що фінансуються Міністерством освіти і науки України — «Токсикоспецифічні адаптації гідробіонтів та водних екосистем до іонів важких металів та їх регуляція», «Використання методів біотехнології для збереження рідкісних, цінних лікарських видів рослин з метою їх наступної реінтродукції. Отримання в культурі *in vitro* високопродуктивних ліній-продуцентів фармакологічно активних речовин».

Викладачі кафедри співпрацюють з численними науковими закладами України. Інститутом гідробіології НАН України; Інститутом молекулярної біології та генетики НАН України, Інститутом клітинної біології та генетичної інженерії НАН України, Київським Національним університетом ім. Тараса Шевченка. Інститутом біології тварин УААН (м. Львів) тощо.

На базі кафедри проведено ряд наукових та науково-практичних конференцій.

- "Екологічний стрес і адаптація в біологічних системах" — Всеукраїнська (1998);
- "Сучасні технології викладання біологічних дисциплін у вузі" — Міжвузівська (2000).
- "Особливості та проблеми викладання курсу "Біологія людини" — Міжвузівська (2000).

Результатом наукової роботи викладачів кафедри є монографії, наукові статті, тези доповідей на наукових конференціях, з'їздах, семінарах. За останні 5 років науковцями кафедри опубліковано монографій: проф. Шуст І.В. — "Вузівська кафедра париси організаційно-педагогічної діяльності" (1995); "Розвиток і перебудова кровоносних судин" (1997); проф. Грубінко В.В. — "Екологія, охорона природи, екологічна освіта і виховання" (1996). "Астророслина *Brassica rapa* та її використання в біологічній освіті" (2000). Загалом за останні 5 років науковцями кафедри опубліковано:

Грубінко В.В. — всього 84 роботи, з яких статті у фахових виданнях — 38, навчально-методичні посібники — 5, інших публікацій — 41; Галантюк С.І. — всього 7 публікацій, з них статті 4, навчальні посібники та методичні розробки — 3; Яковлев В.О. — всього 6 публікацій, з них статті — 2, посібники для шкіл і вузів — 3, інших публікацій — 1; Страшнюк Н.М. — всього 69 публікацій, з них статті — 15, посібники для шкіл і вузів та методичні рекомендації — 14, інших публікацій — 40; Волошин О.С. — всього 24 публікації, з них 6 статей, методичні рекомендації — 1, інших публікацій — 17; Феник С.Й. — всього 16 публікацій, з них статей — 6, посібників для шкіл і вузів та методичних рекомендацій — 4, інших публікацій — 6.

За останні 5 років захищено кандидатські дисертації: Феник С.Й. "Вивчення формування індукованих механізмів детоксикації іонів кадмію в культурі клітин *Nicotiana glauca*" (1996); Волошин О.С. "Структурна основа порушення мікроциркуляції в щитоподібній та підшлунковій залозах в умовах загальної дегідратації організму" (1996).

На кафедрі ведеться підготовка науково-педагогічних кадрів у постійнодіючій докторантурі із спеціальності «гідробіологія», аспірантурі із спеціальностей «біохімія», «гідробіологія», «екологія», «клітинна біологія» та магістратурі із спеціальності «біологія».

В.В. Грубінко

Надійшла 02.04.2001